

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.010/2015/3.

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Dr. felperesnek a dr. Holub Jánosné jogtanácsos által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Fővárosi Törvényszéken 2.G.40.875/2013. számon indult perében, a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.839/2013/9. számú jogerős ítélete ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem alapján indult eljárásban - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 150.000 (százötvenezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes, illetve a felperes jogelődje különböző CDO kötvényeket vásárolt az alperestől 2006. augusztus 30. - 2007. március 1. között. A szerződések aláírásakor a felperes, illetve a felperes jogelődje által kézhez vett tájékoztató leírás a perbeli kötvényeket a magyar államkötvényeknél biztonságosabb befektetésnek minősülő, rendkívül csekély kockázatú értékpapírként jellemezte.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa VJ/58-28/2009. számú jogerős határozatában megállapította, hogy az alperes 2005 októbere és 2007 májusa között a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított az általa értékesített CDO kötvények tájékoztatójában írtakkal.

A felperesi jogelőd az alperestől vásárolt kötvényekből eredő valamennyi követelését 2009. november 3-án a felperesre engedményezte.

A felperes a Fővárosi Bírósághoz 2009. március 12-én benyújtott, a Fővárosi Törvényszék előtt 15.P.24808/2011. szám alatt folyt perben

(előzményi per) többször módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a kötvények visszavétele mellett a kötvények névértékének, valamint a kötvényenként részletezett kamat megfizetésére. Keresetét elsődlegesen a Ptk. 210. § (4) és (1) bekezdéseire alapította. Állította, hogy az alperes az adásvételi szerződések megkötésekor a tájékoztatóban írtakkal és a szóban adott tájékoztatással megtévesztette, illetve tévedésbe ejtette. A Ptk. 237. §-a alapján az eredeti állapot helyreállítását kérte, hivatkozva a Legfelsőbb Bíróság 1/2010. (VI.28.) PK véleményére. Előadta, hogy az általa és jogelődje által a kötvények után felvett kamat felel meg az egyenértéki kamatnak, melyet az alperes a kötvények vételárának használata fejében köteles a felperesnek megfizetni attól az időponttól kezdve, amikor a szolgáltatások már nem tekinthetők egyenértékűnek. Ez az időpont akkor következett be, amikor az alperes nem fizette az adásvételi szerződésben meghatározott kamatot, ezért az eredeti állapot helyreállítása körében a felperes a felvett kamattal nem tartozik elszámolni az alperesnek. Az alperes azonban köteles megfizetni a felperes részére az arra az időszakra eső egyenértéki kamatot és annak késedelmi kamatait, amikor a kötvények alapján nem, vagy csak részben teljesítette kamatfizetési kötelezettségét.

A Fővárosi Törvényszék 2012. február 2-án kelt 15.P.24.808/2011/9. számú ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 240.000.000 Ft-ot, és ennek kamatát, valamint 500.000 Eurót és ennek kamatát. Kötelezte a felperest a kötvények alperes birtokába bocsátására, valamint arra, hogy fizessen meg az alperesnek 114.851.354 Ft-ot és ennek kamatait, valamint 99.322,06 Eurót és ennek kamatait, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A felek fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.222/2012/8. számú jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és az alperes által a felperesnek forintban és euróban fizetendő tőke összegek után a kamatfizetésre kötelező rendelkezést mellőzte. Mellőzte továbbá a felperes marasztalását az alperes felé fizetendő 114.851.354 Ft és kamatai, valamint 99.322,06 Euró és kamatai tekintetében.

Az indokolásában - egyebek mellett - kifejtette, hogy csak az 1/2010. PK véleményben írt esetkörök zárják ki automatikusan az egyenértékűséget és a megtévesztés ezen kívül esik. Ebből azonban nem az következik, hogy a szolgáltatás értéke azzal lenne azonos, amit a szerződésben a megtévesztő fél közöl, azaz, hogy a felperes tévedésének megfelelő tartalommal jött volna létre a szerződés. Ez a felperes érvelését elfogadva a jelen ügyben azt jelentené, hogy a CDO kötvények az állampapírokkal azonos kockázati kategóriába estek, tehát úgy kellene tekinteni, mintha az értéküket nem vesztették volna el, ezért jár utánuk a változatlan mértékű kamat mindaddig, amíg azokat a felperes az alperes részére vissza nem

szolgáltatja. A másodfokú bíróság azonban kiemelte, a felperes figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy a kamat nem szerződéses kamat volt, a perbeli kötvény adásvételi szerződésben az alperes kamat fizetésére nem vállalt kötelezettséget. Az egyes kötvény adásvételi szerződésekben az alperes az abban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező értékpapírokat ruházta át a felperesre, illetve jogelődjére a vételár ellenében, melyeket jóváírt a felperes, illetve jogelődje értékpapír számláján.

Azért is megalapozatlan a kamatigény, mert a megtévesztés eredménye a kötvény adásvételi szerződések érvénytelensége, melyek jogkövetkezménye az eredeti állapot helyreállítása a PK vélemény iránymutatásának megfelelően, tehát az érvénytelenség okától függetlenül.

Ha az eredeti állapot helyreállítását a bíróság úgy rendelné el, hogy a szerződésben közölt tartalom szerinti fiktív, és nem a kötvények valóságos tulajdonlásából adódó értékét venné figyelembe az elszámoláskor, úgy a megtévesztést kétszeresen értékelné az alperes terhére. Olyan helyzetbe hozná a felperest, mintha a megtévesztés eredményeként általa feltételezett tartalommal kötött volna szerződést és annak teljesítését is kikényszerítené az alperestől.

A hivatkozott PK vélemény 8. pontja szerint az eredetileg egyenértékű szolgáltatások értékegyensúlyának a fenntartásáról a bíróságnak gondoskodnia kell, meg kell akadályoznia bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását. A felperes keresetének helyt adó ítélet azzal az eredménnyel járna, hogy a felperest kedvezőbb helyzetbe hozná annál, mintha eleve érvényes szerződést kötött volna. A felperes a szerződések érvényessége esetén a kötvények értékvesztése miatt névértéküket a lejáratkor, illetve esetleges másodpiaci értékesítésük esetén nem kapná vissza, és a kötvények kamatait is elveszítené az értékvesztést követő időszakra. Mivel a szerződések érvénytelenek, a felperes az értéküket vesztett kötvények visszaszolgáltatása fejében az alperestől visszakapja a névértéküknek megfelelő vételárat. A kötvények névértékkel azonos piaci értéke alapján a felperes 2010. április 7. napjáig megkapta az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített összegű kamatot, majd az értékvesztést követően részben, illetve egyáltalán nem kapott kamatot, azonban a mögöttes portfólióban bekövetkezett csődesemények következtében ekkor már a tőkevesztett kötvényekkel a részlegesen, illetve egyáltalán nem teljesített kamat állt arányban.

Az alperes a jogerős ítélet szerint eleget tett fizetési kötelezettségének.

A felperes 2013. január 31-én kelt levelében felszólította az alperest, hogy 2010. április 7-től a perbeli CDO kötvények után a szerződés szerinti kamatokat fizesse meg, figyelemmel arra, hogy az alperes szerződésszegése folytán - mely a Polgári Törvénykönyvről

szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 205. §-ának, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 215. §-ának és a Ptk. 277. §-ának megsértésében jelent meg - e kamatok összegével megegyező összegű kár érte. Az alperes a felhívásnak nem tett eleget.

A felperes keresetében kérte, hogy a különböző tőkeösszegek után általa részletesen meghatározott kamat és a perköltség megfizetésére kötelezze a bíróság az alperest. Keresetét elsődlegesen a szerződésszegéssel okozott kárra, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozással terjesztette elő, kérve az alperes kötvények kamatának megfizetésére kötelezését arra hivatkozva, hogy az alperesnek nem volt olyan jogcíme, amely feljogosította a CDO kötvényekért fizetett vételár ellenszolgáltatás nélkül ingyenesen használatára.

Arra hivatkozott, hogy „a felperes 2010. július 7-től nem kapott, vagy csak részben kapott kamatot a 240.000.000 Ft és 500.000 Euró után, az alperes ezen időszakban ellenérték fizetése nélkül, illetve részben ellenérték fizetése nélkül használta a felperes pénzét. A szerződés szerint a felperest megillető, de meg nem fizetett kamatokat az alperes megtéríteni tartozik annak ellenére, hogy a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletével a felperes kamatkövetelését a 2010. április 7. napját követő időszakra elutasította”. Az előzményi perben érvényesített kamatkövetelés jogalapja (jogalap nélküli birtoklás) eltért a jelen keresetben érvényesített kamatkövetelés jogalapjától (szerződésszegéssel okozott kár, illetve jogalap nélküli gazdagodás). A perbeli követelése ezért nem ítélt dolog.

Azáltal, hogy a kibocsátó a felperes részére már nem utalta át a kamatot, a kötvények teljes, illetve részleges értékvesztése folytán a vételárat képező pénzösszeg használati díja nem változott, az továbbra is olyan mértékű, mint amely korábban volt, vagyis azonos azzal a kamattal, amit a tájékoztató leírás, illetve a tájékoztató tartalmazott, és amelyet a Fővárosi Ítéltábla egyenértékűnek tekintett. A kár mértéke a kikötött, de meg nem fizetett kamat, mely magából a szerződésből állapítható meg.

Az előzményi perben a tényleges kára megtérült, azonban az elmaradt haszna nem. Ezt kívánja a perben érvényesíteni. Utalt arra, az előzményi perben is bizonyította, hogy a szerződésben szereplő, kötvény után járó kamatot más befektetésekkel is el tudta volna érni.

Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a per megszüntetését kérte arra hivatkozással, hogy a felperes követelése ítélt dolog érvényesítésére irányul. Erdemben a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Álláspontja szerint nem állapítható meg a res iudicata, mert az előzményi perben az elbírált jog az eredeti állapot helyreállítása volt, míg jelen

perben kártérítésként, illetve jogalap nélküli gazdagodásként érvényesítette a felperes a követelését. Az érvényesített jog azonosságának hiányában a permegszüntetés feltételei nem álltak fenn.

Érdemben a keresetet alaptalannak találta.

A megelőző perben érvényesített kereset alapján kifejtette, hogy ott az érvényesített jog alapjául az alperes megtévesztő, jogellenes magatartása szolgált. Erre alapítottnak a felperes - választása szerint - különböző jogokat érvényesíthet, azonban az érvényesíthető jogok közül a felperest egyszerre, egymás mellett több jog nem illeti meg. Az az ítéleti rendelkezés, hogy a felperes által választott jog a felperest megilleti, kizárja az ugyanezen ténybeli alapon nyugvó további jogok érvényesítését.

A megelőző eljárásban a Fővárosi Ítéltábla a választott jognak helyt adott: az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti állapotot helyreállította és ahhoz kapcsolódóan elbírált a jogalap nélkül birtokolt szolgáltatások hasznával való elszámolási kérelmet. Megállapította, hogy a felek szolgáltatásai egyenértékűek voltak. Mivel az értékegyensúly nem bomlott meg, a felek - az érvénytelenség okától függetlenül - jóhiszemű jogalap nélküli birtokosnak minősülnek a jogerős ítéletben meghatározott visszaszolgáltatás időpontjáig, így a kölcsönösen birtokolt szolgáltatások hasznával egymással szemben nem kötelesek elszámolni. A bíróság az előzményi perben az érvénytelenség jogkövetkezményeit teljeskörűen alkalmazta.

A felperesnek a jogalap nélküli gazdagodásra alapított igényérvényesítését sem találta az elsőfokú bíróság alaposnak. A megelőző perben a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy jogalap nélküli gazdagodás a felek között - az eredeti állapot helyreállítását követően - egyik fél javára sem áll fenn. A peres felek egyenértékű szolgáltatást használtak, ily módon az egyenértékű szolgáltatások hasznával egyik fél sem gazdagodott a másik rovására.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és megalapozott jogi indokolással utasította el a felperes keresetét. A jogi indokolásban foglaltakat teljes terjedelmében osztotta, azt kiegészíteni nem kívánta. Alaptalannak találta a felperes fellebbezését az eljárási szabálysértésre hivatkozás tekintetében, mert az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása nem hiányos, teljes egészében megfelel a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak.

A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő hatályon kívül helyezését és a keresete jogalap nélküli gazdagodás jogcímén előterjesztett jogalapjának közbenső ítélettel való megállapítását, valamint az elsőfokú bíróság utasítását arra, hogy azösszegszerűség

megállapítása érdekében az eljárást folytassa és hozzon új határozatot.

Állította, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakat, amikor iratellenes tényállást állapított meg, a másodfokú bíróság pedig megsértette a Pp. 254. § (3) bekezdés második mondatában foglaltakat, amikor helyes indokai alapján hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét.

Előadta, hogy az alperes 2013. január 21-én tett eleget a jogerős ítélet rendelkezéseinek. A megelőző eljárásban a Pp. 271. § (1) bekezdés c) pontja kizárta, hogy az egyenértéki kamat tekintetében felülvizsgálati kérelmet terjesszen elő, ezért indította meg - egyebek mellett - jogalap nélküli gazdagodás jogcímén a pert az alperessel szemben azon kára megfizetése érdekében, amely abból eredt, hogy az alperes 2010. április 7-től 2013. január 21-ig használta a 240.000.000 Ft-ot és 500.000 Eurót ellenérték fizetése nélkül.

Kifejtette, hogy ezen összegek használati díját (egyenértéki kamatát) jogalap nélküli birtoklás jogcímén érvényesítette az előzményi perben, de ezt a kereseti kérelmet ott elutasították.

Állította, hogy az alperes gazdagodott a felperes rovására, mert a 240.000.000 Ft-ot és 500.000 Euró vételárat azok 2013. január 21-én történt visszafizetéséig zavartalanul használta, a felperes viszont az értéküket vesztő CDO kötvények után 2010. július 7. után csak részlegesen, 2011. január 7. után pedig egyáltalán nem kapott kamatot. Az eredeti értékegyensúly tehát a felek szolgáltatásai között megbomlott.

Iratellenesnek állította az elsőfokú bíróság ítéletét, mert az az előzményi perben született jogerős ítélet releváns rendelkezéseit nem ismertette. Állította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete nem tartalmaz arra vonatkozó indokolást, hogy mire alapítja azon megállapítását, mely szerint az értékegyensúly nem bomlott meg. Ez az „iratellenesség” - amely a Pp. 206. § megsértésének minősül - jelen esetben rendkívül súlyos jogszabálysértésnek minősül, mert ez vezetett a kereset elutasításához.

Kifejtette, hogy a megelőző perben hozott ítéletnek csak a rendelkező részéhez tapad jogerő, az ítélt dolog tartalma a rendelkező résszel azonosítható.

Az alperes vagyoni előnyhöz jutott a felperes által fizetett vételár használata folytán abban a több mint két éves időszakban, amikor a felperes nem kapott kamatot. Erre a vagyoni előnyre az alperesnek nem volt jogalapja, ezt az előnyt a felperes rovására szerezte, így a jogalap nélkül gazdagodás törvényi előfeltételei fennállnak.

Hivatkozott arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság 1/2010. PK vélemény 9. pontja szerint a dolog és pénz használati díjának (egyenértéki kamatának) jogalapja - a dogmatikai alapja - a jogalap nélküli birtoklás, és csupán az elszámolás jogalapja a jogalap nélküli gazdagodás (amely nem azonos a követelés jogalapjával), ezért az anyagi jogerő kérdése fel sem merülhet.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében elsősorban azt állította, hogy a felperes követelése már ítélt dolog, ezen álláspontja el nem fogadása esetén kérte a jogerős ítélet hatályában való fenntartását.

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján, és azt a felhozott okokból nem találta jogszabálysértőnek.

A perbeli jogvita elbírálása során abból kellett kiindulni, hogy az előzményi perben jogerős ítélet állapította meg: a peres felek között létrejött kötvény adásvételi szerződések megtévesztés miatt érvénytelenek. Ebből következően a bíróság rendelkezett a jogerős ítéletben az eredeti állapot helyreállításáról oly módon, hogy az alperest kötelezte a kötvények vételárának megfizetésére a kötvények visszaszolgáltatása ellenében, ugyanakkor a felperes megtarthatta a kötvények alapján kapott kamatokat. Az előzményi perben a jogerős ítélet e körben - megváltoztatva az elsőfokú bíróság ítéletét - elutasította a felperesnek a ki nem fizetett kamat iránti igényét, ami jogalap nélküli birtoklás jogcímére hivatkozással került előterjesztésre.

Jelen perben a felperes a ki nem fizetett kamat iránti igényét elsődlegesen kártérítés, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén terjesztette elő, felülvizsgálati kérelmében azonban már csak az utóbbi jogcímen előterjesztett keresetét elutasító ítéletet helybenhagyó ítélet jogszabálysértését állította a Pp. 206. § (1) bekezdése, illetve 254. § (3) bekezdésének megsértése alapján.

A Kúria vizsgálta - figyelemmel a felek előadására, illetve a Pp. 275. § (2) bekezdésében írtakra -, hogy a per hivatalbóli megszüntetésének feltételei fennállnak-e. A perben eljáró bíróságokkal egyezően úgy ítélte, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdés d) pontjának feltételei maradéktalanul nem állnak fenn. Nem vitásan a felek- és a tényállás azonos, azonban az érvényesített jog azonossága nem áll fenn, függetlenül attól, hogy az eredeti állapot helyreállítása körében az előzményi perben hozott jogerős ítélet indokolása egy mondat erejéig kitért arra, hogy az 1/2010. PK vélemény 8. pontja alapján az eredeti állapot helyreállítása során meg kell akadályozni bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását.

A felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértéseket vizsgálva a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a Pp. 254. § (3) bekezdését nem sérti. A Pp. e rendelkezése lehetőséget ad ugyanis a másodfokú bíróságnak, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét indokai alapján hagyja helyben, ez esetben a döntés indokolásának csak a fenti jogszabályhelyre kell utalnia.

A jogerős ítélet nem sérti a Pp. 206. § (1) bekezdését sem. Az elsőfokú bíróság a jogalap nélküli gazdagodásra alapított keresetet az előzményi perben született jogerős ítélet indokolásában kifejtettekre hivatkozással utasította el. A Kúria a felperes által hivatkozott iratellenességet nem észlelte.

A Kúria megítélése szerint - figyelemmel arra, hogy az alperes nem a kötvény kibocsátója volt - a felperesnek ki nem fizetett kötvények után járó kamattal nem gazdagodott, az alperes jogalap nélküli gazdagodását biztosító körülményeket a felperes igazolni nem tudott.

Megjegyzi továbbá, hogy a jogalap nélküli gazdagodás, mint szubszidiárius szabály csak akkor alkalmazható, ha a fél követelésének az érvényesítésére más jogcím nem áll rendelkezésre. Nem azért, mert az ugyanazon tényálláson alapuló, egyéb jogcímen előterjesztett keresetét a bíróság már - számára kedvezőtlenül - érdemben elbírált, hanem azért, mert a gazdagodó és a sérelmet szenvedett fél között más jogviszony nem áll fenn, illetve ha a jogvita a felek fennálló jogviszonyára irányadó speciális szabályok szerint nem bírálható el.

A fent kifejtettek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes felülvizsgálati eljárással kapcsolatban felmerült költségét, amely az alperes jogi képviselétével felmerült ügyvédi munkadíjból áll. Az ügyvédi munkadíj összegét - az alperes jogi képviselője által kifejtett tevékenységre tekintettel - a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5)-(6) bekezdése és annak figyelembe vétele alapján állapította meg, hogy a felperes a felülvizsgálati eljárásban közbenső ítélet meghozatalát kérte. A megállapított munkadíj ÁFÁ-t nem tartalmaz.

Budapest, 2015. április 21.

Dr. Vezekényi Ursula s.k. a tanács elnöke, Dr. Csóke Andrea s.k. előadó bíró, Dr. Kovács Zsolt s.k. bíró